

МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

ТОМ • 2

СПЕЦІАЛЬНА МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

За редакцією професора, доктора медичних наук Г. Я. Пилягіної

NK
PUBLISHERS

Вінниця
НОВА КНИГА
2020

*Рекомендовано вченою радою НМАПО імені П. Л. Шупика
як підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів
(протокол № 5 від 10.06.2020 р.)*

Колектив авторів:

Г. Я. Пилягіна, О. О. Хаустова, Н. О. Марута, Ц. Б. Абдрахімова, Н. К. Агішева, К. В. Аймедов, А. Е. Асанова, Ю. О. Асєєва, М. І. Винник, Л. М. Гайчук, Г. В. Гук, М. М. Денисенко, Н. О. Дзеружинська, О. В. Зубатюк, Г. Ю. Каленська, А. В. Канищев, С. П. Колядко, Г. М. Кожина, Є. В. Кришталь, Т. В. Кришталь, А. Р. Марков, М. В. Маркова, О. С. Марута, Б. В. Михайлов, В. Д. Мішиєв, І. Р. Мухаровська, Г. М. Науменко, О. П. Олійник, В. Ю. Омелянович, Т. В. Панько, О. В. Піонтковська, О. В. Радзевілова, О. А. Ревенок, О. Є. Семікіна, О. Г. Сиропятов, І. Ф. Терьошина, І. В. Тодорів, В. Ю. Федченко, О. С. Череднякова, В. В. Чугунов, С. А. Чумак, Л. М. Юр'єва, І. О. Явдак.

Рецензенти:

Напреєнко Олександр Костянтинович – доктор медичних наук, професор, Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, завідувач кафедри психіатрії та наркології.

Гриневиц Євгенія Геннадійовна – доктор медичних наук, професор, Національної медичної академії імені П. Л. Шупика, професор кафедри загальної, дитячої та судової психіатрії і наркології.

Медична психологія : в 2-х т. Т. 2. Спеціальна медична психологія / М42 [Г. Я. Пилягіна, О. О. Хаустова, Н. О. Марута та ін.] ; за ред. Г. Я. Пилягіної. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – 496 с.

ISBN 978-966-382-867-1

Підручник “Медична психологія” складається з двох томів. В 2-му томі підручнику висвітлені основні розділи прикладної медичної психології. В ньому представлено розділи, які присвячені основним питанням щодо порушень психологічного здоров'я; діагностичним аспектам психопатологічних порушень; основам надання медико-психологічної допомоги хворим на психічні розлади; психологічним аспектам девіантної поведінки, проблеми психосоматичних розладів, в тому числі в терапії, хірургії та акушерстві-гінекології та психоонкології, вмирання і смерті; медико-психологічним аспектам, сексуальності, сексуальної поведінки та сексуального здоров'я і його порушень; медико-психологічній реабілітації, психогієні та психопрофілактиці, інформаційно-психологічній безпеці особистості; процесуальним аспектам призначення і проведення судово-психологічної експертизи; медичній деонтології, етиці взаємодії лікаря з пацієнтом, правовому забезпеченню і психологічним аспектам професійної діяльності медичних працівників.

Даний підручник відповідає навчальним планам та програмам з медичної психології додипломного та післядипломного рівнів освіти та надає можливість набути знання впродовж навчання за цією спеціальністю. Він призначений для студентів медичних вищих навчальних закладів, інтернатури, магістратури та спеціалізації з медичної психології, а також для безперервного професійного навчання в межах післядипломної освіти.

УДК 159.97:616.89(075.8)

Зміст

Колектив авторів	8
Список скорочень	11
Передмова	12
1. Здоров'я та хвороба. Від психічної норми до психічного розладу:	
основні концепції, положення, поняття та розуміння	14
1.1. Загальна концепція здоров'я (О. О. Хаустова)	14
1.2. Основні чинники психологічного і психічного здоров'я людини (О. О. Хаустова)	18
1.3. Континуум “норма – патологія” (О. О. Хаустова)	23
1.4. Хвороба, психічна патологія, психічний розлад (О. О. Хаустова)	26
2. Порушення психологічного здоров'я (О. О. Хаустова)	32
3. Діагностичні аспекти психопатологічних порушень. Найрозповсюдженіші симптоми психічних розладів та психопатологічні стани	40
3.1. Основні поняття в діагностиці психопатологічних порушень. Симптом та синдром (В. Д. Мішиєв, В. Ю. Омелянович)	40
3.2. Найрозповсюдженіші симптоми і стани порушення свідомості й самосвідомості (В. Д. Мішиєв, В. Ю. Омелянович)	41
3.3. Найрозповсюдженіші симптоми порушень відчуття та сприймання (В. Д. Мішиєв, В. Ю. Омелянович)	45
3.4. Найрозповсюдженіші симптоми порушень уваги (В. Д. Мішиєв, В. Ю. Омелянович)	48
3.5. Найрозповсюдженіші симптоми порушень пам'яті (В. Д. Мішиєв, В. Ю. Омелянович)	50
3.6. Найрозповсюдженіші симптоми порушень емоцій та волі (В. Д. Мішиєв, В. Ю. Омелянович)	51
3.7. Найрозповсюдженіші симптоми порушень мислення (В. Д. Мішиєв, В. Ю. Омелянович)	54
3.8. Розвиток моделей інтелекту та найрозповсюдженіші стани при його порушеннях (В. Д. Мішиєв, В. Ю. Омелянович)	58
4. Медико-психологічна допомога хворим на психічні розлади	60
4.1. Загальні принципи надання медико-психологічної допомоги хворим з різними видами психічних розладів (Г. М. Кожна, І. Ф. Терьошина, Л. М. Гайчук)	60
4.2. Основні положення про психічні розлади внаслідок органічних уражень центральної нервової системи та принципи надання медико-психологічної допомоги хворим з цими порушеннями (Н. О. Марута, Г. Ю. Каленська, О. Є. Семікіна, І. О. Явдак)	63
4.3. Основні положення про розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин та принципи надання медико-психологічної допомоги хворим із цими порушеннями (В. Д. Мішиєв, В. Ю. Омелянович)	70

4.4. Основні положення про розлади шизофренічного спектра (шизофренія, шизоафективний, поліморфний психотичний, шизотиповий і маячні розлади) та принципи надання медико-психологічної допомоги хворим з цими порушеннями (Н. О. Марута, С. П. Колядко, О. С. Череднякова).	80
4.5. Основні положення про афективні розлади та принципи надання медико-психологічної допомоги хворим із цими порушеннями (Т. В. Панько., В. Ю. Федченко, О. С. Марута, М. М. Денисенк).	86
4.6. Основні положення про невротичні розлади та принципи надання медико-психологічної допомоги хворим із цими порушеннями	93
4.6.1. Загальні положення про невротичні розлади (Г. Я. Пилягіна)	93
4.6.2. Тривожно-фобічні розлади та принципи медико-психологічної допомоги таким хворим (Г. Я. Пилягіна, О. В. Зубатюк)	96
4.6.3. Обсесивно-компульсивні розлади та принципи медико-психологічної допомоги таким хворим (Г. Я. Пилягіна, О. В. Зубатюк).	103
4.6.4. Дисоціативні та конверсійні розлади і принципи медико-психологічної допомоги таким хворим (Г. Я. Пилягіна, С. А. Чумак).	107
4.6.5. Соматоформні розлади та принципи медико-психологічної допомоги таким хворим (Г. Я. Пилягіна, С. А. Чумак)	115
4.6.6. Неврастенія та принципи медико-психологічної допомоги таким хворим (Г. Я. Пилягіна)	121
4.7. Розлади харчової поведінки та принципи медико-психологічної допомоги таким хворим (Г. Я. Пилягіна).	124
4.8. Розлади особистості та принципи медико-психологічної допомоги таким хворим (Г. Я. Пилягіна).	134
4.9. Основні положення про розумову відсталість та принципи надання медико-психологічної допомоги цим хворим (Б. В. Михайлов).	149
4.10. Основні положення про розлади психічного розвитку і психопатологічні розлади, які формуються в дитячому та підлітковому віці, та принципи надання медико-психологічної допомоги дітям і підліткам (Б. В. Михайлов, Г. Я. Пилягіна)	155
5. Психологічні аспекти девіантної поведінки.	178
5.1. Девіантна поведінка, її прояви та психологічне підґрунтя девіантної поведінки (Г. Я. Пилягіна)	178
5.2. Поведінкові (нехімічні) адикції як варіант девіантної поведінки та принципи надання медико-психологічної допомоги при таких порушеннях (К. В. Аймедов, Ю. О. Асеева)	184
5.3. Залежність від віртуальної реальності як варіант девіантної поведінки та принципи надання медико-психологічної допомоги при таких порушеннях (Л. М. Юр'єва)	193
5.4. Саморуйнівна та суїцидальна поведінка (Г. Я. Пилягіна).	200
6. Розлади, пов'язані зі стресом, та принципи надання медико-психологічної допомоги при таких порушеннях	214
6.1. Адаптація, теорія стресу та психічний стрес (Г. Я. Пилягіна)	214

6.2. Реакції на важкий стрес і порушення адаптації та принципи медико-психологічної допомоги таким хворим (Г. Я. Пилягіна, С. А. Чулак)	220
6.3. Кризові стани, обумовлені соціально-стресовими подіями, та принципи медико-психологічної допомоги таким хворим (Л. М. Юр'єва)	228
6.4. Психічні розлади, обумовлені бойовою психічною травмою, та принципи медико-психологічної допомоги таким хворим	238
6.4.1. <i>Бойова психічна травма та її основні наслідки</i> (М. І. Винник, І. В. Тодорів)	238
6.4.2. <i>Гостра реакція на бойовий стрес та принципи медико-психологічної допомоги таким хворим</i> (М. І. Винник, І. В. Тодорів)	240
6.4.3. <i>Посттравматичний стресовий розлад, що формується внаслідок бойової психічної травми, та принципи медико-психологічної допомоги таким хворим</i> (М. І. Винник, І. В. Тодорів)	243
7. Психологічні проблеми психосоматичних розладів	256
7.1. Історія розвитку психосоматичного напрямку в медицині й теоретичні основи вивчення психосоматичних та соматопсихічних взаємовпливів у формуванні психосоматичних розладів (О. О. Хаустова)	256
7.2. Сучасні наукові погляди на формування психосоматичних розладів (О. О. Хаустова)	267
7.3. Класифікація, діагностика та принципи медико-психологічної допомоги пацієнтам із психосоматичними розладами (О. О. Хаустова)	271
8. Психосоматичні розлади в терапії, хірургії та акушерстві-гінекології	281
8.1. Психосоматичні розлади, що зустрічаються в терапевтичній практиці (О. О. Хаустова)	281
8.1.1. <i>Психосоматичні розлади серцево-судинної системи</i>	281
8.1.2. <i>Психосоматичні розлади органів дихання</i>	287
8.1.3. <i>Психосоматичні розлади органів травлення</i>	289
8.1.4. <i>Психосоматичні розлади, пов'язані з порушеннями імунітету</i>	291
8.2. Психосоматичні розлади, що зустрічаються в перинатології, акушерстві та гінекології (О. О. Хаустова)	294
8.2.1. <i>Психологічні особливості вагітних жінок</i>	294
8.2.2. <i>Психологічні аспекти пологів та післяпологового періоду</i>	296
8.2.3. <i>Психологічні особливості жінок, хворих на гінекологічні захворювання</i>	297
8.3. Психосоматичні розлади, що зустрічаються в практиці хірургії та травматології (О. О. Хаустова)	304
8.3.1. <i>Психологічні особливості особистості, психічні й психосоматичні розлади, які зустрічаються в пацієнтів у хірургічному стаціонарі</i>	304
8.3.2. <i>Психологічні особливості особистості, психічні й психосоматичні розлади, які зустрічаються в пацієнтів у травматологічному стаціонарі</i>	309
8.3.3. <i>Особливості роботи медичного психолога у клініці хірургії та травматології</i>	310

9. Психоонкологія: психосоматичні аспекти в онкологічній практиці та основні принципи надання медико-психологічної допомоги онкохворим	314
9.1. Загальні питання психоонкології (М. В. Маркова, І. Р. Мухаровська, О. В. Піонтковська)	314
9.2. Психологічні особливості пацієнтів з онкологічними захворюваннями (М. В. Маркова, І. Р. Мухаровська, О. В. Піонтковська)	316
9.3. Психічні розлади у онкологічних пацієнтів (М. В. Маркова, І. Р. Мухаровська, О. В. Піонтковська)	324
9.4. Медико-психологічні проблеми родини онкологічного пацієнта (М. В. Маркова, І. Р. Мухаровська, О. В. Піонтковська)	328
9.5. Діагностичні й терапевтичні аспекти психоонкології в дитячому та підлітковому віці (М. В. Маркова, І. Р. Мухаровська, О. В. Піонтковська)	331
9.6. Медико-психологічна допомога та психологічна підтримка в онкологічній практиці (М. В. Маркова, І. Р. Мухаровська, О. В. Піонтковська)	334
10. Медико-психологічні аспекти вмирання і смерті	342
10.1. Загальні поняття та принципи надання паліативної допомоги (В. В. Чугунов, Г. В. Гук)	342
10.2. Психологічні особливості та психопатологічні порушення хворих, які помирають. Медико-психологічні аспекти надання паліативної (хоспісної) допомоги (В. В. Чугунов, Г. В. Гук)	346
10.3. Медико-психологічна допомога оточенню пацієнта при наданні паліативної допомоги та втраті близької людини (В. В. Чугунов, Г. В. Гук)	356
10.4. Взаємодія медперсоналу з умираючими пацієнтами. Психологічний супровід медперсоналу, що надає паліативну (хоспісну) допомогу хворим (В. В. Чугунов, Г. В. Гук)	361
11. Медико-психологічні аспекти сексуальності, сексуальної поведінки та сексуального здоров'я і його порушень	365
11.1. Основні поняття сексології: сексуальність, сексуальна поведінка, сексуальне здоров'я та їх багатofакторне забезпечення (М. В. Маркова, Є. В. Кришталь, Ц. Б. Абд'яхімова, Н. К. Агішева, Т. В. Кришталь)	365
11.2. Сексуальна норма і системний підхід в оцінці сексуального здоров'я. Основні види розладів сексуального здоров'я (М. В. Маркова, Є. В. Кришталь, Ц. Б. Абд'яхімова, Н. К. Агішева, Т. В. Кришталь)	372
11.3. Принципи надання медико-психологічної допомоги при розладах сексуального здоров'я (М. В. Маркова, Є. В. Кришталь, Ц. Б. Абд'яхімова, Н. К. Агішева, Т. В. Кришталь)	382
12. Комбіноване лікування психічних розладів із включенням медико-психологічного втручання (Г. М. Кожна, І. Ф. Терьошина, Л. М. Гайчук)	391
13. Медико-психологічна реабілітація: основні положення та принципи проведення	399
13.1. Реабілітація як поняття та основні засади психореабілітаційного процесу (Г. Я. Пилягіна, О. В. Зубатюк)	399

13.2. Основні засади проведення медико-психологічної (психосоціальної) реабілітації при порушеннях соціальної компетентності та соціально-когнітивного функціонування у хворих з важкими й хронічними психічними розладами (Г. Я. Пилягіна, О. В. Зубатюк)	408
14. Психогігієна та психопрофілактика (Г. М. Кожна, І. Ф. Терьошина, Л. М. Гайчук)	417
15. Медико-психологічні аспекти інформаційно-психологічної безпеки особистості	426
15.1. Інформаційно-психологічна безпека особистості як проблема медичної психології (М. В. Маркова, А. Р. Марков)	426
15.2. Медико-психологічні наслідки надмірного користування екранними технологіями (М. В. Маркова, А. Р. Марков)	433
15.3. Основні принципи медико-психологічної допомоги у відновленні і підтримці інформаційно-психологічної безпеки особистості (М. В. Маркова, А. Р. Марков)	436
16. Судово-психологічна експертиза: організаційні та методологічні аспекти її проведення.	441
16.1. Методологія проведення судово-психологічної експертизи (О. А. Ревенко, А. В. Каніщев, О. В. Радзевілова О. П. Олійник)	441
16.2. Організаційні аспекти проведення судово-психологічної експертизи (О. В. Радзевілова)	444
16.3. Загальні питання судово-психологічної експертизи в цивільному та в кримінальному провадженнях (О. В. Радзевілова, О. П. Олійник)	447
16.4. Окремі питання судово-психологічної експертизи в кримінальному та цивільному провадженнях (О. В. Радзевілова)	453
17. Медична деонтологія. Етичні аспекти взаємодії лікаря з пацієнтом. Правове забезпечення професійної діяльності медичних працівників в Україні (О. О. Хаустова, Г. М. Науменко, А. Е. Асанова)	459
18. Основні психологічні аспекти професійної діяльності медичних працівників	469
18.1. Основні засади професіоналізму медичних працівників: їх професійні компетентності та психологічні типи (О. О. Хаустова, Г. М. Науменко)	469
18.2. Психологічні і комунікативні аспекти взаємодії лікаря з пацієнтом (О. О. Хаустова, Г. М. Науменко)	472
18.3. Етапи становлення та кризи у професійній діяльності медичних працівників (Л. М. Юр'єва)	479
18.4. Проблемні аспекти професійної діяльності медичних працівників: синдром емоційного вигорання і професійна деформація та принципи їх медико-психологічної корекції й психопрофілактики (Н. О. Дзеружинська, О. Г. Сироп'ятов)	486

Колектив авторів

Абдрахімова Ціра Борисівна, докторка медичних наук, доцентка, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, професорка кафедри медичної психології, психосоматичної медицини та психотерапії.

Агішева Наїля Каїсівна, кандидатка психологічних наук, доцентка, Харківська медична академія післядипломної освіти, доцентка кафедри сексології, медичної психології, медичної і психологічної реабілітації.

Аймедов Костянтин Володимирович, доктор медичних наук, професор, Одеський національний медичний університет, проректор з науково-дослідної роботи.

Асанова Азізе Ельдарівна, кандидатка медичних наук, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, доцентка кафедри медичної психології, психосоматичної медицини та психотерапії.

Асеева Юлія Олександрівна, кандидатка психологічних наук, Одеський національний медичний університет, старша викладачка кафедри психіатрії, наркології та психології.

Винник Михайло Іванович, доктор медичних наук, професор, Івано-Франківський національний медичний університет, завідувач кафедри психіатрії, наркології та медичної психології.

Гайчук Лариса Михайлівна, кандидатка медичних наук, доцент, Харківський національний медичний університет, доцентка кафедри психіатрії, наркології та медичної психології.

Гук Галина Валеріївна, Запорізький державний медичний університет, аспірант кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології.

Денисенко Михайло Михайлович, доктор медичних наук, ДУ “Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України”, старший науковий співробітник відділу невідкладної психіатрії та наркології.

Дзеружинська Наталія Олександрівна, докторка медичних наук, професорка, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, професорка кафедри психіатрії та наркології.

Зубатюк Оксана Вікторівна, Національна медична академія імені П. Л. Шупика, асистентка кафедри психіатрії, психотерапії та медичної психології.

Каленська Галина Юріївна, кандидатка психологічних наук, ДУ “Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України”, старша наукова співробітниця відділу пограничної психіатрії.

Каніщев Андрій В'ячеславович, кандидат медичних наук, ДУ “Науково-дослідний інститут психіатрії Міністерства охорони здоров'я України”, провідний науковий співробітник відділу комплексної судово-психіатричної експертизи.

Колядко Світлана Петрівна, докторка медичних наук, ДУ “Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України”, провідна наукова співробітниця відділу пограничної психіатрії.

Кожина Ганна Михайлівна, докторка медичних наук, професорка, Харківський національний медичний університет, завідувачка кафедри психіатрії, наркології та медичної психології.

Кришталь Євген Валентинович, доктор медичних наук, професор, Харківська медична академія післядипломної освіти, завідувач кафедри сексології, медичної психології, медичної і психологічної реабілітації.

Кришталь Тана Валентинівна, кандидатка медичних наук, доцентка, Харківська медична академія післядипломної освіти, доцентка кафедри сексології, медичної психології, медичної і психологічної реабілітації.

Марков Артур Рубенович, кандидат психологічних наук, Харківська медична академія післядипломної освіти, старший науковий співробітник Центральної науково-дослідної лабораторії.

Маркова Маріанна Владиславівна, докторка медичних наук, професорка, Харківська медична академія післядипломної освіти, професорка кафедри сексології, медичної психології, медичної і психологічної реабілітації.

Марута Наталія Олександрівна, докторка медичних наук, професорка, ДУ “Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України”, заступниця директора з наукової роботи, зав. відділом пограничної психіатрії.

Марута Оксана Сергіївна, кандидатка психологічних наук, ДУ “Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України”, старша наукова співробітниця відділу медичної психології.

Михайлов Борис Володимирович, доктор медичних наук, професор, Національна медична академія імені П. Л. Шупика, професор кафедри загальної, дитячої та судової психіатрії і наркології.

Мішиєв В'ячеслав Данилович, доктор медичних наук, професор, Національна медична академія імені П. Л. Шупика, завідувач кафедри загальної, дитячої та судової психіатрії і наркології.

Мухаровська Інна Романівна, докторка медичних наук, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, доцентка кафедри медичної психології, психосоматичної медицини та психотерапії.

Науменко Галина Миколаївна, кандидатка медичних наук, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, доцентка кафедри медичної психології, психосоматичної медицини та психотерапії.

Олійник Оксана Петрівна, докторка медичних наук, ДУ “Науково-дослідний інститут психіатрії Міністерства охорони здоров’я України”, провідна наукова співробітниця відділу комплексної судово-психіатричної експертизи.

Омельянович Віталій Юрійович, доктор медичних наук, професор, Національна медична академія імені П. Л. Шупика, професор кафедри загальної, дитячої та судової психіатрії і наркології.

Панько Тамара Василівна, кандидатка медичних наук, ДУ “Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України”, провідна наукова співробітниця відділу пограничної психіатрії.

Пилягіна Галина Яківна, докторка медичних наук, професорка, Національна медична академія імені П. Л. Шупика, завідувачка кафедри психіатрії, психотерапії та медичної психології.

Піонтковська Оксана Володимирівна, докторка медичних наук, професорка, Харківська медична академія післядипломної освіти, професорка кафедри соціальної медицини, управління та бізнесу в охороні здоров’я.

Радзевілова Олександра Володимирівна, кандидатка психологічних наук, ДУ “Науково-дослідний інститут психіатрії Міністерства охорони здоров’я України”, провідна наукова співробітниця відділу комплексної судово-психіатричної експертизи.

Ревенок Олександр Анатолійович, доктор медичних наук, ДУ “Науково-дослідний інститут психіатрії Міністерства охорони здоров’я України”, завідувач відділу комплексної судово-психіатричної експертизи.

Семікіна Олена Євгенівна, кандидатка медичних наук, ДУ “Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України”, провідна наукова співробітниця відділу пограничної психіатрії.

Сиропятов Олег Геннадійович, доктор медичних наук, професор, Українська військово-медична академія, професор курсу психіатрії та психотерапії кафедри військової терапії.

Терьошина Ірина Федорівна, кандидатка медичних наук, доцентка, Харківський національний медичний університет (м. Харків), доцентка кафедри психіатрії, наркології та медичної психології.

Тодорів Ігор Васильович, кандидат медичних наук, доцент, Івано-Франківський національний медичний університет, доцент кафедри психіатрії, наркології та медичної психології.

Федченко Вікторія Юрійівна, кандидатка медичних наук, ДУ “Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України”, старша наукова співробітниця відділу пограничної психіатрії.

Хаустова Олена Олександрівна, докторка медичних наук, професорка, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, професорка кафедри медичної психології, психосоматичної медицини та психотерапії.

Череднякова Олена Сергіївна, ДУ “Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України”, молодша наукова співробітниця відділу пограничної психіатрії.

Чугунов Вадим Віталійович, доктор медичних наук, професор, Запорізький державний медичний університет, завідувач кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології.

Чумак Станіслав Анатолійович, кандидат медичних наук, Інститут психіатрії Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка, провідний фахівець.

Юр’єва Людмила Миколаївна, докторка медичних наук, професорка, ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України”, завідувачка кафедри психіатрії, наркології та медичної психології.

Явак Ірина Олександрівна, кандидатка медичних наук, ДУ “Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України”, провідна наукова співробітниця відділу пограничної психіатрії.

Список скорочень

ВООЗ – Всесвітня організація охорони здоров’я;

ВПФ – вищі психічні функції;

МКХ-10 – міжнародна класифікація хвороб 10 перегляду;

ЦНС – центральна нервова система;

ПТСР – посттравматичний стресовий розлад;

IQ (*intelligence quotient*) – коефіцієнт інтелекту.

Навчальне видання

Пилягіна Галина Яківна
Хаустова Олена Олександрівна
Марута Наталія Олександрівна та ін.

Медична психологія

Том 2. Спеціальна медична психологія

Підручник

Редактор *І. В. Шпента*
Коректор *Л. Я. Шутова*
Комп'ютерна верстка: *О. С. Парфенюк*

Підписано до друку 27.11.20. Формат 70×100/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 40,19. Наклад 520 пр. Зам. № 2031.

ПП “Нова Книга”
21029, м. Вінниця, вул. М. Ващука, 20
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2646 від 11.10.2006 р.
(067) 6562650, (063) 5270178
E-mail: info@novaknyha.com.ua
www.nk.in.ua